

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2008 rd

Statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2009—2012

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 mars 2008 statsrådets redogörelse om ramar för statsfinanserna 2009—2012 (SRR 2/2008 rd) till finansutskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga fackutskottet får lämna utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Arto Merimaa och budgetråd Jouko Narikka, finansministeriet

- ekonomiplaneringschef Matti Väisänen, planeringschef Kirsi Kangaspunta, direktör Anita Lehikoinen och överinspektör Janne Puhakka, undervisningsministeriet
- överinspektör Liisa Winqvist, arbets- och näringsministeriet
- undervisningsråd Sirkka-Liisa Kärki, Utbildningsstyrelsen
- generalsekreterare Sari Löytökorpi, Statens delegation för sektorsforskning
- ordförande Krista Varantola, Finlands Universitetsrektors råd.

REDOGÖRELSEN

Ramarna för statsfinanserna har beretts utifrån rambeslutet från den 25 maj 2007. Genom det nu aktuella beslutet justeras och preciseras de riktlinjer för de olika förvaltningsområdena som ingick i det tidigare rambeslutet. Inom undervisningsministeriets förvaltningsområde beaktas den tilläggsfinansiering och de åtgärder som beslutades i samband med statsbudgeten för 2008.

Ramarna medger bl.a. att staten före 2010 bidrar med stiftelsetillgångar om 500 miljoner euro för det nya innovationsuniversitet, förutsatt att de övriga finansiärerna ingår en juridiskt förpliktande förbindelse att investera minst 200 miljoner euro. Staten är beredd att kapitalisera universitet som fungerar som offentligrättsliga

institutioner för att trygga deras soliditet, solvens och kreditvärdighet. Regeringen kommer att ta fram de principer enligt vilka staten deltar i kapitaliseringen med ett belopp som motsvarar den privata finansiering universiteten skaffat fram före utgången av 2010. Det ska följaktligen bli möjligt för samtliga universitet att drivas som stiftelser. De egentliga besluten om kapitalisering av de olika universiteten fattas utifrån en pågående utredning. I lagen om innovationsuniversitetet och i universitetets stiftelseurkund kommer det att stå att stiftelsen kan upplösas och att tillgångarna då ska återbördas till de ursprungliga placerarna i proportion till placeringsandelens storlek. Den statliga placeringen

är en finansiell investering och därför en utgift utanför ramen. Förutom avkastningen av stiftelsekapitalet tillåter ramarna att finansieringen till innovationsuniversitetets verksamhet ökas med 100 miljoner euro fram till 2012. Från 2015 är det tänkt att universiteten ska få konkurrera om tillägget och göra detta fram till 2020.

För de övriga universitetens omkostnader anslås extra pengar, 10 miljoner euro 2011 och 30 miljoner euro 2012. Universitetens servicecenter får under övergångsperioden 2009—2010 totalt 5 miljoner euro extra för att befästa verksamheten.

Avkastningen av tippningsvinstmedel bedöms öka med 1,5 procent under varje ramår. Dessutom kommer ofördelade vinstmedel till ett belopp av 65,3 miljoner euro att intäktsföras under perioden 2009—2011. Vinstmedlen fördelas enligt lagen om fördelning av vinstmedlen mellan samtliga fyra förmånstagare (vetenskap, konst, idrott och ungdomsarbete). Efter 2009 går det inte längre att finansiera biblioteken med tippningsvinstmedel.

Statsandelarna för undervisning och kultur ökar under ramperioden med 70 miljoner euro. Av detta belopp kommer sig 11 miljoner euro av att obundna anslag som varit avsedda för låglönestöd för unga överförs från arbetskrafts- och näringsministeriets huvudtitel till undervisningsministeriets förvaltningsområde för att användas för statsandelar. Finansiering anslås särskilt för fler studieplatser inom den grundläggande yrkesutbildningen och yrkesinriktade tilläggsutbildningen, men även för undervisning som förbereder invandrare för grundläggande utbildning. Detta ökar kommunernas utgifter med 20 miljoner euro. I och med att elevantalet krymper antas också statsandelarna för den grundläggande utbildningen och gymnasierna minska under ramperioden. Den kalkylmässiga besparing på 80 miljoner euro som följer av att åldersklasserna blir mindre inom undervisningen ska enligt regeringsförklaringen användas för att höja utbildningskvaliteten. Statsandelen för teatrar, orkestrar och museer ökar med ca 17 miljoner euro före 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Rambeslutets riktlinjer följer regeringens ekonomiska strategi, som har som mål att öka finländarnas välfärd genom att skapa bättre förutsättningar för en väsentlig höjning av sysselsättningen och en snabbare produktivitetsökning. Utskottet påpekar att en höjning av kompetensen hör till de primära ekonomipolitiska målen.

Anslagsramarna för undervisningsministeriets förvaltningsområde uppgår till 6 686 miljoner euro 2009 och ökar fram till 2012 till 6 988 miljoner euro. Tippningsvinstmedlen, som inte ingår i ramarna, beräknas öka med 1,5 procent varje ramår.

Det finns en hel del gott att säga om riktlinjerna när det gäller utgifterna för utbildning och kultur inom undervisningsministeriets förvaltningsområde. För utveckling av universitetet anslås rejält med extra anslag och besparingarna till följd av att åldersklasserna inom den grund-

läggande utbildningen minskar avsätts för att höja kvaliteten på den grundläggande utbildningen. Statsandelen för teatrar, orkestrar och museer ökar med ca 17 miljoner euro före 2010 i och med att det pris per enhet som ligger till grund för statsandelen räknas ut utifrån de faktiska kostnaderna för respektive typ av konst- och kulturinstitution. Men också grupper utanför den lagfästa statsandelen måste få tillräckligt med pengar, understryker utskottet.

Det är också angeläget att politikprogrammet för barns, ungas och familjers välfärd genomförs.

Fler nybörjarplatser inom yrkesutbildningen

I samband med 2008 års budget bestämde man att de 50 miljoner euro som utanför ramarna hade reserverats för utvidgning av låglönestödet ska användas för att underlätta för ungdomar att

få jobb, för lönestöd till personer med funktionsnedsättning och för breddning av den tilläggsutbildning som ordnas i form av läroavtalsutbildning. Pengarna till åtgärderna tas från moment som ingår i ramarna. Under ramperioden kommer årligen 15 miljoner av de anslag för låglönestöd till ungdomar som omallokerats till arbets- och näringsministeriets huvudtitel att föras över till undervisningsministeriets förvaltningsområde för att bidra till lösningen på matchningsproblemen då det gäller tillgången på och behovet av arbetskraft. Antalet studerande inom yrkesutbildningen och inom tilläggsutbildningen i form av läroavtalsutbildning har redan ökat 2008, med 2 200 respektive 2 100 till totalt 27 100 studerande. Dessutom kommer en del av anslaget för låglönestöd att föras över till undervisningsministeriets huvudtitel för att användas för att bekämpa utslagning och främja sysselsättningen bland unga. Utskottet understöder regeringen i dess försök att stärka utbudet av arbetskraft och lösa matchningsproblemet genom att uppmuntra folk att stanna kvar längre i arbetslivet och underlätta arbetskraftens geografiska och yrkesmässiga rörlighet. Det är utmärkt att 2,5 miljoner euro avsatts för uppsökande ungdomsarbete och ungdomsverkstäder, menar utskottet. Det behövs fler studieplatser särskilt inom den grundläggande yrkesutbildningen och tilläggsutbildningen för att alla studerande ska ha en studieplats som får dem att känna sig motiverade och som ger dem jobb efter studietiden. Unga som saknar studieplats löper större risk än andra att drabbas av utanförskap.

Åtgärder som behövs för att förhindra utslagning bland unga är just nu aktuella i kulturutskottet, som tagit upp ärendet som utskottets eget ärende (SIO 2/2008 rd).

Tillskottet av nybörjarplatser inom yrkesutbildningen bör riktas enligt det regionala behovet av arbetskraft och koncentreras till tillväxtcentra, alldeles som det står i regeringsförklaringen. Som exempel på underskottet i nybörjarplatser inom denna utbildning kan nämnas att det gjorts en prognos för Helsingforsnejden, och den visar att det skulle behövas i runt tal 2 400 fler platser. Dessutom föreligger här ett omedelbart

behov av att öka antalet studieplatser för vuxna inom den yrkesinriktade grund- och tilläggsutbildningen. Det måste också finnas tillräckligt med studieplatser inom den yrkesinriktade specialutbildningen, menar utskottet.

Anslag bör även avsättas dels för sådan utbildning för utlänningar som förbereder för grundläggande yrkesutbildning och grundläggande utbildning, dels för tilläggsutbildning för lärare. Utskottet påpekar att utbildningen för invandrare och romer kräver extra satsningar.

I och med att det kommer att finnas allt fler invandrarstuderande inom yrkesutbildningen, behövs det också mer resurser. I motsats till grundskolan och gymnasiet ges inget särskilt stöd för finska eller svenska som andra språk eller för modersmålsundervisning i utbildning som förbereder för yrkesutbildning. Invandrarutbildningen är dyrare, bl.a. för att språken är så många och för att de studerande behöver extra stöd och handledning samt introduktion i samhället och arbetslivet. Men för att invandrarna inte ska drabbas av utslagning och de därmed sammanhängande kostnaderna öka är det viktigt att invandrarna skaffar sig ett yrke.

Finansieringen till universiteten

Universitetsväsendet och undervisningen och forskningen vid våra universitet spelar en viktig roll för våra framgångar utomlands och bidrar till en balanserad regional utveckling här hemma. Universitetsfolket har redan länge insisterat på ökad ekonomisk autonomi. Regeringen har i sin förklaring bundit sig vid detta genom att tillåta att universiteten ges status som offentlig-rättslig juridisk person eller privaträttslig stiftelse. Samtidigt ska universitetens förvaltning och beslutsmekanism reformeras.

Den universitetsreform som bereds just nu är absolut nödvändig, menar utskottet. Redogörelsens riktlinjer för finansieringen av universiteten hjälper till att ro i land reformen. Utskottet anser det viktigt att universiteten faktiskt når upp till de mål regeringsförklaringen ställer upp för undervisning, forskning och större innovationskraft. Men för att universiteten ska klara av

kraven på att förbättra undervisningen och forskningen måste basfinansieringen till undervisning och forskning anpassas därefter. Vid multidisciplinära universitet gäller detta särskilt kemi och fysik, medicin, vårdvetenskaper, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper och konstämnen. De finländska bildningsuniversiteten behöver absolut en tillräcklig basfinansiering för att befästa sin roll och kunna förbättra sin verksamhet, understryker utskottet.

Det gäller för regeringen att ge akt på hur basfinansieringen till samtliga universitet utvecklas och i förekommande fall vidta åtgärder för att den ska bli adekvat för vart och ett av universiteten, poängterar utskottet.

Utskottet har upprepade gånger fäst uppmärksamheten vid att en stor bit av universitetens omkostnader består av lokalkostnader. Det gör att en mindre andel av de extra anslagen går till undervisning och forskning. Universitetens lokalkostnader kommer att öka, inte minst för att hyrorna är indexbundna. Höjningen av basfinansieringen för omkostnader bör vara realistisk, för att pengarna ska räcka till för att täcka de ökade kostnaderna och bidra till att undervisningen och forskningen blir kvalitetsmässigt bättre och får genomslag.

I anslagsökningarna i de årliga statsbudgetarna bör hänsyn alltså tas till att kostnadsnivån stiger och särskilt till att lokalkostnaderna pressar på men också till att statens produktivetsprojekt kräver en anslagsminskning på 11 miljoner euro. Utskottet är fortsatt av den åsikten att produktivetsprogrammet inte får leda till att universitetsutbildningen försämrats eller till en mindre effektiv forskning och vetenskap.

Finanspolitiska ministerutskottet preciserade den 11 april 2008 hur staten ska medverka i kapitaliseringen av universiteten. Enligt beslutet kan staten bl.a. göra finansiella placeringar i alla universitet som fungerar som offentligrättsliga institutioner, oavsett om dessa får privat kapital eller inte. Detta öppnar t.ex. för möjligheten att avsätta inkomster från försäljning av statsegendom för universitetens omkostnader. Det viktiga är, som det sägs i beslutet, att allokeringen sker på lika villkor.

Som ett led i universitetsreformen har regeringen hittills åtagit sig att inrätta ett stiftelseuniversitet, innovationsuniversitetet. Alla universitet tillåts gå in för redogörelsens stiftelsemodell, men endast ett fåtal förmodas välja den. Resten av universiteten kommer att fungera som offentligrättsliga institutioner som får sin basfinansiering från staten.

Enligt finanspolitiska ministerutskottets ställningstagande måste det externa begynnelsekapitalet i universitet som fungerar som privaträttsliga stiftelser utgöras av genuint nytt privat kapital, inte t.ex. av pengar som kommer från universitetsbolag, egna fonder eller universitetsnära stiftelser, såsom stödstitfelser, eller från kommuner eller direkt eller indirekt kommunägda bolag eller affärsverk. I sista hand är det staten som i varje enskilt fall bestämmer om en kapitalinvestering duger som begynnelsekapital och hur mycket staten bidrar med.

Vad gäller produktivetsprogrammet hänvisar utskottet till sina tidigare ståndpunkter (bl.a. KuUU 8/2007 rd — RP 62/2007 rd) om hur universiteten påverkas av programmet. Det är bra, menar utskottet, att undervisnings- och forskningspersonalen inte omfattas av det.

Utskottet kommer att ta närmare ställning till besluten och universitetsfinansieringen i samband med budgetpropositionerna.

Sektorsforskningen

I anknytning till produktivetsprogrammet konstaterar regeringen i redogörelsen att undervisningsministeriet före oktober 2008 ska ta fram ett förslag till en omstrukturering av sektorsforskningen. Förslaget ska utgå från att forskningsinstitutens strukturer och verksamhet utvecklas på ett ändamålsenligt sätt. Där ska också tas hänsyn till att universitetens struktur och ställning utvecklas och att forskning kan överföras till universiteten. Reformen plus de produktivetsfrämjande åtgärder som regeringen fastställde den 9 november 2007 ska minska antalet årsverken med minst 500 före 2015.

Sektorsforskningen behöver utvecklas och det kräver att man tar reda på vilka funktioner vid

forskningsanstalterna som lämpligen kan föras över på universiteten. Det är omöjligt att i det här skedet ta exaktare ställning till strategierna för hur sektorsforskningen ska utvecklas, när utredningarna ännu inte är klara. I den utredning som initierats av delegationen för sektorsforskning kommer man också att beakta hur produktivetsprogrammet påverkar sektorsforskningsinstitutet. Sammantaget kommer minskningarna till följd av produktivetsprogrammet att dra ner på sektorsforskningsinstitutets verksamhet. Utskottet anser att besluten måste fattas med det snaraste, eftersom det kan bli svårare för forskningsinstitutet att klara av sina samhällsviktiga basuppdrag när budgetfinansieringen krymper. Utskottet vill även i detta sammanhang poängtera att institutets basuppdrag måste skötas korrekt oavsett inom vilken organisation verksamheten sker.

Helsingfors den 16 april 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
vordf. Tuomo Hänninen /cent
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Claes Andersson /vänst
Merikukka Forsius /saml (delvis)
Timo Heinonen /saml
Anneli Kiljunen /sd (delvis)
Sanna Lauslahti /saml
Mikaela Nylander /sv

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.

Användningen av tippningsvinstmedel

Ofördelade vinstmedel till ett belopp av 65,3 miljoner euro kommer att inkomstföras 2009—2011. Utskottet konstaterar att lagen om fördelning av vinstmedlen anger hur stor varje förmånstagares andel är.

Efter 2009 går det inte längre att finansiera biblioteken med tippningsvinstmedel. Utskottet vill påminna om att pengarna till de lagfästa statsandelarna och höjningen av dem ska tas in i budgeten.

Utlåtande

Kulturutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det ovan sagda.

Lauri Oinonen /cent (delvis)
Tuula Peltonen /sd (delvis)
Tuomo Puumala /cent
Leena Rauhala /kd
Tommy Tabermann /sd (delvis)
Jutta Urpilainen /sd
Mirja Vehkaperä /cent
ers. Ulla Karvo /saml (delvis)
Sampsa Kataja /saml (delvis).

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Finlands konkurrenskraft grundar sig på ett gediget kunnande och forskning. Ett geografiskt heltäckande och högkvalitativt högskolesystem, som försett oss med regioner där kompetens finns och där också företagandet kan förnyas, har hört till hörnstenarna i vårt samhälle och bör göra det även framdeles.

Universitetspolitiken har stött sig på ett geografiskt heltäckande universitetsnät, där varje universitet försöker bedriva toppmodern forskning och ge undervisning som håller hög kvalitet. Basfinansieringen till universiteten behöver alltså ökas.

Bildningsuniversitetet är ett viktigt element i det finländska universitetssystemet. Där bedrivs basforskningen och den högsta undervisningen inte på marknadsvillkor. Det är så vi vill att det ska vara också i framtiden.

Finansieringen till universiteten

Statens råd för vetenskap och teknologi gjorde 2007 den bedömningen att universiteten behöver 200 miljoner euro i basfinansiering under valperioden 2008—2011. Det betyder ca 50 miljoner euro mer årligen för universitetens omkostnader. Dessutom behövs det mer pengar för löne- och hyreshöjningar.

Den basfinansiering universiteten får enligt regeringens beslut om statsfinansiella ramar för 2009—2012 är definitivt underdimensionerad. Regeringen halverar praktiskt taget rådet för vetenskap och teknologiska rekommendationer i fråga om omkostnader när den kommer med sina drygt 90 miljoner. Enligt vår mening är detta helt oacceptabelt.

Rambeslutet kommer också att resultera i större ojämlikhet mellan universiteten. Regeringen anslår 100 miljoner euro extra för det nya Innovationsuniversitetets omkostnader, men samtidigt endast totalt 10 miljoner euro för de 17 övriga universiteten. Det är orättvist att utan

kvalitativa kriterier ge det tiodubbla till ett enda universitet. Särskilt som regeringen förbundit sig att skjuta till 500 miljoner euro som kapital till Innovationsuniversitetet.

Vi utgår från att universitetens basfinansiering ökas med de 200 miljoner euro som rådet för vetenskap och teknologi föreslagit för valperioden utslaget på samtliga universitet. Dessutom bör universiteten få ersättning för extrakostnader till följd av löne- och hyreshöjningar.

Vad beträffar den (extra) finansiering som universiteten beviljas på grundval av resultat eller som de annars konkurrerar om, bör samma på förhand angivna kvalitativa eller andra villkor gälla för alla universitet.

Förvaltningsmodellen

Regeringen har i rambeslutet också tagit ställning till en ny förvaltningsmodell för universiteten. Den uppmuntrar universiteten att bli privaträttsliga stiftelser och skaffa sig privat kapital från näringslivet. I gengäld är regeringen redo att bidra med en två och en halv gång så stor extra finansiering.

Beslutet leder till extrem särbehandling av universiteten och de olika vetenskapsområdena. Självfallet är det mycket lättare för t.ex. det tekniska vetenskapsområdet än låt oss säga det humanistiska eller konstinriktade vetenskapsområdet att få pengar från näringslivet. Regeringen vill med andra ord ge dem extra finansiering som redan annars får mer pengar utifrån.

Enligt vår mening är det helt bra att universitetens status ändras från statliga räkenskapsverk till offentligrättsliga institutioner. Däremot motsätter vi oss att universiteten generellt görs till privaträttsliga stiftelser.

För att bli offentligrättsliga institutioner behöver universiteten kapital från staten. Kapitaliseringen kan ske i form av finansiella placeringar utanför ramarna och utan villkorande krav på privat finansiering.

I egenskap av offentligrättsliga institutioner kan universiteten vara autonoma och själva utse sin styrelse bestående av representanter för personalen och de studerande men också av utomstående personer. I en privaträttslig stiftelse är det grundarna som utser styrelsen.

Vårt koncept bygger på att man kan stödja offentligrättsliga institutioner med finansiella placeringar utanför de statliga ramarna utan villkorade krav på privat finansiering.

Ståndpunkt

Vi anser att utskottet i sitt utlåtande skulle ha föreslagit att följande ställningstaganden till redogörelsen godkänns:

1. Grundfinansieringen till samtliga universitet ökas med 200 miljoner euro, dvs. 50 miljoner euro per år, i enlighet med förslaget från rådet för vetenskap och teknologi.

2. Universiteten ges större autonomi genom att göra dem till offentligrättsliga institutioner (med undantag för Innovationsuniversitetet). Staten får göra finansiella investeringar i dem utan villkorade krav på privat finansiering.

Helsingfors den 16 april 2008

Jutta Urpilainen /sd
Anneli Kiljunen /sd

Tuula Peltonen /sd
Tommy Tabermann /sd

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Oavsett förvaltningsmodell bör basfinansieringen till samtliga universitet tryggas på lika villkor

Under de trettio senaste åren har universiteten inte bara varit en ekonomisk pådrivare utan också gjort en betydande insats för att göra vårt samhälle jämlikt och likvärdigt. De har bidragit till större jämställdhet och fått klyftan mellan olika sociala grupper och regioner att krympa. Nu står Vanhanens andra regering med Centern i Finland och Nationella samlingspartiet i spetsen i beråd att ge dessa jämlikhetsfrämjande ambitioner på båten med endast ekonomisk tillväxt och forskningsfinansiering från företag för ögonen.

Det finländska universitetsväsendet har tillsammans med grundskolan bidragit till ett mer demokratiskt samhälle, där en persons härkomst inte ensam avgör hans eller hennes plats i arbetslivet. Den högskolereform som Vanhanens andra regering planerar innebär att "gemene mans universitet" blir ett elitens universitet. Och så är vi tillbaka i klassamhället igen.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp godkänner inte regeringens planer på att universitet ska kunna bli privatfinansierade eller att storleken på den statliga finansieringen binds till en stiftelsemodell och en extern finansiering som universiteten själva skaffar fram. Det här är ett sätt att nationalisera företagens affärsrisker och låta skattebetalarna stå för dem.

Regeringens beslut om ramar för statsfinanserna 2009—2012 ger alls inga garantier för att basfinansieringen till universiteten räcker till. Statens råd för vetenskap och teknologi gjorde 2007 den bedömningen att universiteten behöver 200 miljoner euro i basfinansiering under valperioden 2008—2011. Dessutom behöver de större anslag för att betala för löne- och hyreshöjningar.

Rambeslutets högskolestrategi leder till att universitetens förutsättningar att bedriva verk-

samhet beror på om de får privat finansiering eller inte. Strategin hotar grundforskningen och försätter de humanistiska och samhällsvetenskapliga vetenskapsområdena strukturellt och permanent i en sämre ställning än det tekniska vetenskapsområdet, naturvetenskaperna och andra snabbt tillämpliga vetenskapsområden.

Oavsett förvaltningsmodell bör staten likabehandla alla universitet när det gäller såväl basfinansieringen som kapitalfinansieringen för att de ska kunna utveckla forskningen och undervisningen och fortsatt vara avgiftsfria för de studerande. Universitetens primära uppgift är att inom alla vetenskapsområden stå för högkvalitativ forskning och undervisning som utvecklas hela tiden och aktivt delta i uppbyggnaden av morgondagens finländska samhälle. Deras primära uppgift är inte att konkurrera om begåvningar och skapa världens bästa innovationssystem, något som undervisningsminister Sarkomaa säger att de ska göra. Den åsikten grundar hon på de mål regeringen lagt fast. Regeringen menar att universitetens uppgift är att prestera resultat på kort sikt och ser detta som en förlängning på kvartalsekonomin, inte som en helhet och som ett viktigt element i fundamentet för vårt samhälle.

Vänsterförbundets riksdagsgrupp anser att regeringens strategi leder till att olika vetenskapsområden, olika universitet och olika landsändor blir särbehandlade, eftersom alla universitet inte kommer att få privata pengar och många vetenskapsområden saknar direkt företagsekonomisk koppling. Man kan med fog misstänka att förväntningarna på privata finansiering för de privata stiftelseuniversiteten på det hela taget är alltför optimistiska, med tanke på vilka summor dagens externa finansiering rör sig kring.

Regeringens rambeslut och de preciserande riktlinjer som finanspolitiska ministerutskottet lade fast den 10 april 2008 delar upp universiteten i ett innovationsuniversitet, andra privat-

rättsliga stiftelseuniversitet och offentligrättsliga universitet.

Vår ståndpunkt till universitetsfinansieringen och förvaltningsmodellen

För det första: Genom att universiteten splittras upp i offentligrättsliga universitet och privaträttsliga stiftelseuniversitet med olika finansiering drivs universiteten till att välja modellen med privat finansiering. Regeringen uppmuntar universiteten att lägga om sin förvaltning och bli privata stiftelseuniversitet och skaffa pengar utifrån genom utfästelsen att betala två och en halv euro i statsunderstöd för varje euro de skaffar från företag.

För det andra: I och med att storleken på statens bidrag till stiftelseuniversitet är bunden till den privatfinansiering universitetet skaffar fram, kommer representanter för företag att sitta med i universitetens styrelser och med sin oundvikliga styreffekt påverka verksamhetens innehåll och forsknings- och undervisningsinriktningen i ett längre perspektiv. Det är en lösning som krossar bildningsuniversitetets ekonomiska och intellektuella fundament.

För det tredje: Från universitetshåll har man påpekat att nivån på basfinansieringen till alla andra universitet än innovationsuniversitetet (17 universitet) inte kommer att höjas under ramperioden. De 30 miljoner euro som avsatts för universitetens omkostnader 2011 och 2012 ger inte några extra resurser för verksamheten, då kostnaderna för bl.a. fastigheter stiger. Rådet för vetenskap och teknologi bedömer att basfinansieringen skulle kräva minst 50 miljoner till per år och 200 miljoner euro under hela ramperioden.

För det fjärde: I redogörelsen för ramarna säger regeringen på tal om andra universitet än innovationsuniversitetet att staten har beredskap att kapitalisera dem. Men inga pengar har avsatts för ändamålet, utan här avses med kapitalisering främst överföring av fastighetstillgångar. En kapitalisering av det slaget tillför inte nödvändigtvis forskningen och undervisningen

mer resurser, eftersom avkastningen på kapitalet svårligen kan realiseras och användas som extraresurs. Universiteten påpekar också att de höjda anslag som föreslagits för omkostnader sannolikt inte ens räcker till för att täcka de stegrade kostnaderna vid de 17 övriga universiteten.

För det femte: De riktlinjer som finanspolitiska ministerutskottet lagt fast rubbar inte vår bedömning att kapitaliseringen av universiteten, innovationsuniversitetet undantaget, huvudsakligen kommer att ske genom överföring av anläggningstillgångar. Sista punkten i finanspolitiska ministerutskottets strategi (punkt 8) ger stöd för vår uppfattning. Där sägs det nämligen av det i universitetslagen ska föreskrivas om skingringsförbud för statens finansinvesteringar.

Det behöver utredas vilka konsekvenser innovationsuniversitetet får för totalfinansieringen till universiteten

För det sjätte: Frågan om hur kapitaliseringen av de universitet som fungerar som offentligrättsliga institutioner ska ske i framtiden ger finanspolitiska utskottets strategi inget svar på, utan den kommer att avgöras av finanspolitiska utskottet i juni 2008.

Rapportering till kulturutskottet om vilka effekter innovationsuniversitetet kommer att få för hela universitetsväsendet har haft en del luckor och varit motsägelsefull. Därför anser vi att åtminstone följande frågor måste utredas bättre när ramarna vidarebehandlas:

- Hur kommer finansieringen av innovationsuniversitetet att påverka finansieringen av de 17 övriga universiteten i vårt land under ramperioden och i ett längre perspektiv?

- Hur kan grundforskningen inom samtliga områden och resurserna inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningsområdena tryggas, om innovationsuniversitetet och de övriga stiftelseuniversiteten koncentrerar sig på forskning på det tekniska och merkantila området och annan forskning som man kan dra direkt ekonomisk nytta av?

Ståndpunkt

Vi föreslår följande uttalanden:

1. Riksdagen förutsätter att staten bidrar med tillräcklig finansiering för att garantera universitetens autonomi och självständiga beslutanderätt. För den skull måste basfinansieringen till universiteten ökas med 200 miljoner euro under ramperioden, dvs. 50 miljoner

euro årligen, såsom rådet för vetenskap och teknologi föreslagit.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sina beslut i ramredogörelsen och i andra sammanhang att göra finansieringen till universiteten avhängig av privat finansiering och gör det möjligt för universiteten att bli offentligrättsliga institutioner som staten kan göra finansiella placeringar i utan villkor om privat finansiering.

Helsingfors den 16 april 2008

Claes Andersson /vänst
Paavo Arhinmäki /vänst

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Det finländska universitetetsväsendet bör utvecklas med siktet inställt på en så hög vetenskaplig nivå som möjligt. Den planerade universitetsreformen får inte leda till att jakten på extern finansiering stjälar tid från en bra grundundervisning och forskning

Kulturutskottet lyfter på ett berömvärd sätt fram en lång rad viktiga frågor som gäller utvecklingen av universiteten. Men det som trots allt saknas i utlåtandet är ett uttalat krav på att finansieringen till bildningsuniversitetet ska vara tryggad. I och med att de finansiella ramarna alltför mycket koncentrerar sig på näringslivsstyrda vetenskaps- och universitetsområden, finns det risk för att bildningsmålen för forskningen och den högsta undervisningen inte nås. Rambeslutet garanterar att det finns pengar för innovationsuniversitetet, men basfinansieringen till de övriga universiteten är för snålt tilltagen.

Det underliggande problemet är att basfinansieringen inte varit tillräcklig under de senaste åren. Nu är det enligt ramarna tänkt att den ska nivåhöjas. Den höjningen är mer än efterlängtat. Men fördelningen väcker farhågor. Även de övriga universiteten borde bli delaktiga av höjningen i samma mån. Att de övriga universiteten erbjuds samma 2,5-faldiga kapital som tillägg till det privata kapital universitetet själv skrapat ihop som det stiftelsebaserade innovationsuniversitetet är ett stort dilemma för universiteten utanför huvudstadsregionen och för vetenskapsområden som är mindre attraktiva för näringslivet. Likaså finns det risk för att vi skapar två i finansiellt hänseende separata universitetskategorier när universiteten 2015—2020 tvingas konkurrera om omkostnadspotten.

Att forskningen och den högsta undervisningen ska vara fri och universiteten ha självstyrelse är något man slagit vakt om inom utbildningspolitiken. Båda finns följaktligen nämnda i grundlagen. Det gäller alltså att ge akt på hur universitetens val mellan offentligt rättslig institution och stiftelse påverkar bildningsuniversitetens självbestämmanderätt och forskningens frihet.

Kulturutskottet anser i sitt betänkande att det är rätt och riktigt att undervisnings- och forskningspersonalen inte omfattas av produktivetsprogrammet. Programmet får inte påverka undervisningen och forskningen i kvalitetshänseende. Det är viktigt att hålla ett öga på att utfallet inte blir det motsatta och att programmet inte får effekter för undervisningen och forskningen vid universitetet, inte ens indirekta.

Ståndpunkt

Utskottet skulle i sitt utlåtande ha framfört som sin åsikt

1. att man genom adekvat basfinansiering till universiteten stärker kvaliteten på grundundervisningen och forskningen och garanterar en tillräcklig basfinansiering inom samtliga vetenskapsområden och till alla universitet, oavsett den externa finansieringen,

2. att riksdagen ska ge akt dels på hur produktivetsprogrammet direkt och indirekt påverkar undervisningens och forskningens kvalitet, dels på vilka konsekvenser universitetens val mellan offentligt rättslig institution och stiftelse får för bildningsuniversitetens självbestämmanderätt och forskningens frihet.

KuUU 4/2008 rd — SRR 2/2008 rd

Avvikande mening 3

Helsingfors den 16 april 2008

Leena Rauhala /kd